

सर्वोत्कृष्ट पर्यटन गाव स्पर्धा २०२४

सत्यमेव जयते

केंद्रीय नोडल एजन्सी
ग्रामीण पर्यटन आणि ग्रामीण होमस्टे

पर्यटन मंत्रालय
भारत सरकार

परिचय

1. पर्यटन मंत्रालयाने सुरु केलेली सर्वोत्कृष्ट पर्यटन गाव स्पर्धा 2024 आवृत्ती, भारत सरकारचा केंद्रबिंदू 'ऑनरिंग द सोल ऑफ इंडिया'वर आहे. सामाजिक आणि पायाभूत सुविधांच्या विकासाला चालना देण्यासाठी त्याच्या उद्दिष्टांची प्रगती करणे.
2. प्रारंभिक टप्प्यातील उपलब्धी आणि सहभाग यावर आधारित, हा टप्पा स्पर्धा त्यांच्यातील स्पर्धात्मकता आणि अभिमानाची भावना अधिक गहन करण्याचा प्रयत्न करते भारतातील गावे.
3. दुस-या आवृत्तीचे उद्दिष्ट अशी गावे ओळखणे आहे ज्यांची अटळ बांधिलकी आहे ग्रामीण अर्थव्यवस्थेचे उत्थान आणि सांस्कृतिक आणि नैसर्गिक वारसा जतन करणे पर्यटनाद्वारे.
4. अशा गावांची ओळख सर्वोत्तम पद्धती सामायिक करण्यासाठी एक अनुकरणीय मॉडेल म्हणून काम करेल इतर गावांमध्ये.

ओळख

5. सर्वोत्कृष्ट पर्यटन गाव स्पर्धेच्या दुसऱ्या आवृत्तीत खालील गोष्टी असतील

ज्या श्रेणींमध्ये गावे नामांकन भरू शकतात:

- (i). सर्वोत्तम पर्यटन गावे – हेरिटेज
- (ii). सर्वोत्तम पर्यटन गावे - कृषी पर्यटन
- (iii). सर्वोत्तम पर्यटन गावे - क्राफ्ट
- (iv). सर्वोत्तम पर्यटन गावे - जबाबदार पर्यटन
- (v). सर्वोत्कृष्ट पर्यटन गावे – हरित गावे
- (vi). सर्वोत्तम पर्यटन गावे – दोलायमान गावे
- (vii). सर्वोत्तम पर्यटन गावे – प्रवेशयोग्य पर्यटन
- (viii). सर्वोत्तम पर्यटन गावे – साहसी पर्यटन
- (ix). सर्वोत्तम पर्यटन गावे – समुदाय आधारित पर्यटन
- (x). सर्वोत्तम पर्यटन गावे - सर्वात स्वच्छ गाव
- (xi). सर्वोत्कृष्ट पर्यटन गावे - अध्यात्मिक आणि निरोगीपणा

उद्दिष्टे

6. स्पर्धेची मुख्य उद्दिष्टे आहेत:

- (i). ग्रामीण पर्यटन स्थळांचा विकास.
- (ii). ग्रामीण लोकसंख्येच्या सक्षमीकरणात प्रगती.
- (iii). आकर्षण क्षमता वाढवा आणि ग्रामीण बदलाला प्रोत्साहन द्या.
- (iv). बहु-स्तरीय प्रशासन, सहयोग आणि समुदाय प्रतिबद्धता मजबूत करा.
- (v). कनेक्शन, पायाभूत सुविधा, आर्थिक प्रवेश आणि गुंतवणूक वाढवा.
- (vi). प्रगती आणि डिजिटलायझेशन.
- (vii). नवीन उत्पादने विकसित करा आणि मूल्य साखळी समाकलित करा.
- (viii). लवचिक, समान रीतीने वितरीत, आणि यांच्यातील कनेक्शनचा प्रचार करा
शाश्वत अन्न प्रणाली आणि पर्यटन.
- (ix). नैसर्गिक आणि सांस्कृतिक संसाधनांचे संरक्षण वाढवा.
- (x). संसाधनांचा अधिक चांगला वापर करण्यासाठी, कमी करण्यासाठी टिकाऊ पद्धतींना प्रोत्साहन द्या
उत्सर्जन, आणि कचरा कमी.
- (xi). ज्ञान आणि क्षमता सुधारा.

मूल्यांकनाची क्षेत्रे

7. मूल्यमापनाची विस्तृत क्षेत्रे खालीलप्रमाणे असतील:

- (i). सांस्कृतिक आणि नैसर्गिक संसाधने (SDGs 8, 11, 12, 15)
- (ii). आर्थिक शाश्वतता (SDGs 5,8,9,17)
- (iii). पर्यावरणीय शाश्वतता (SDGs 7, 12, 13, 15, 17)
- (iv). पर्यटनाचे प्रशासन आणि प्राधान्यक्रम (SDGs 9, 17)
- (v). आरोग्य, सुरक्षितता आणि सुरक्षा (SDG 3)
- (vi). सांस्कृतिक संसाधनांचे संवर्धन आणि संवर्धन (SDGs 8, 11, 12)
- (vii). सामाजिक शाश्वतता (SDGs 1, 2, 4, 5, 8, 10, 11, 12, 17)
- (viii). पर्यटन विकास आणि मूल्य साखळी एकीकरण (SDGs 8, 9, 10, 12)
- (ix). पायाभूत सुविधा आणि कनेक्टिव्हिटी (SDGs9,17)

पात्रता निकष

8. गावासाठी पात्रता निकष खालीलप्रमाणे आहेत:

- (i). कमी लोकसंख्येची घनता आणि 25,000 पेक्षा जास्त रहिवासी नाही.
- (ii). प्रसिद्ध ठिकाणे, पर्यटन स्थळ किंवा लँडस्केपच्या त्रिज्यामध्ये स्थित.
- (iii). शेती, हस्तकला, पाककृती इत्यादींसह पारंपारिक क्रियाकलाप असणे.
- (iv). सामुदायिक मूल्यांचा इतिहास किंवा मागील कामगिरीवर आधारित.
- (v). रीतसर भरलेले आणि ऑनलाइन सबमिट केलेले अर्ज फक्त यासाठी विचारात घेतले जातील

मूल्यमापन

- (vi). फॉर्म फक्त इंग्रजी भाषेत स्वीकारला जाईल.
- (vii). व्यक्तींसाठी अर्ज खुले नाहीत.

श्रेणी – पात्रता निकष

(i). सर्वोत्तम पर्यटन गाव - हेरिटेज

व्याख्या	एक ठिकाण/गाव जे अस्सल दाखवते बिल्ट द्वारे भूतकाळातील जीवनशैली संरचना, सांस्कृतिक घटक आणि पारंपारिक जीवनशैली.
विशिष्ट पात्रता निकष	1. गावाला किमान एक वारसा असावा पर्यटन उत्पादने. 2. गावाच्या जीवनशैलीचे चित्रण केले पाहिजे परंपरा आणि संस्कृती.

(ii). सर्वोत्तम पर्यटन गावे - कृषी पर्यटन

व्याख्या	कृषी पर्यटन गाव हे जोडणारे गाव आहे कृषी उत्पादन आणि/किंवा प्रक्रिया पर्यटकांना आकर्षित करण्यासाठी पर्यटनासह मनोरंजनाच्या उद्देशाने गाव आणि/किंवा अभ्यागतांना शिक्षित करणे शेत, शेतासाठी उत्पन्न निर्माण करणे किंवा व्यवसाय मालक.
विशिष्ट पात्रता निकष	1. गावातील प्रमुख पर्यटक आकर्षण शेती किंवा संबंधित कामे असावीत. 2. गावाने हात पुरवावे पर्यटकांना शेतीचा अनुभव.

(iii). सर्वोत्तम पर्यटन गावे – क्राफ्ट

व्याख्या	एक गाव जिथे हस्तकला निर्मिती होते आणि पर्यटकांना त्याची जाहिरात येथे होते त्याच ठिकाणाला क्राफ्ट व्हिलेज म्हणतात. व्यवसाय मालक.
-----------------	---

विशिष्ट पात्रता निकष	<ol style="list-style-type: none"> ते गावातील स्थानिक असावेत. कारागिरांनी राहून कलाकुसर केली पाहिजे गावात. चा प्रचार आणि विक्री गावात घडतात.
----------------------	---

(iv). सर्वोत्तम पर्यटन गावे - जबाबदार पर्यटन

व्याख्या	सर्व पर्यटनावर लक्ष केंद्रित करणारे गाव सामाजिक, आर्थिक संबंधित पद्धती आणि पर्यावरणीय टिकाऊपणा
विशिष्ट पात्रता निकष	<ol style="list-style-type: none"> गावाने प्रथा पाळल्या पाहिजेत च्या टिकाऊपणा राखण्याशी संबंधित संसाधने, पर्यावरण आणि समाज. गावाने सराव केला पाहिजे किमान ३ साठी जबाबदार पर्यटन उपक्रम वर्षे

(v). सर्वोत्कृष्ट पर्यटन गावे – हरित गावे

व्याख्या	हिरवीगार गावे ही शाश्वत वस्ती आहेत जे जमीन वाचवण्यासाठी उपाययोजना राबवतात, पाणी, ऊर्जा, साहित्य, आणि साध्य करताना पर्यावरण अर्थव्यवस्थेची समन्वित वाढ, समाज आणि नैसर्गिक वातावरण.
विशिष्ट पात्रता निकष	<ol style="list-style-type: none"> गावाने किमान 50% उत्पन्न केले पाहिजे अक्षय स्रोतांकडून ऊर्जा. गावाने यात गुंतले पाहिजे पर्यावरणास अनुकूल पद्धती.

(vi). सर्वोत्कृष्ट पर्यटन गावे - व्हायब्रंट व्हिलेज.

व्याख्या	व्हायब्रंट गावे म्हणजे गावे सीमा भागात स्थित आणि आहेत भारतीय भूभाग.
विशिष्ट पात्रता निकष	गाव व्हायब्रंटच्या यादीत असावे सरकारने अधिसूचित केलेली गावे भारत.

(vii). सर्वोत्तम पर्यटन गावे – प्रवेशयोग्य पर्यटन.

व्याख्या	सुलभ पर्यटन खेडे असे गाव आहे पर्यटनाचा अनुभव देतो सर्वांसाठी सर्वसमावेशक आणि सर्वसमावेशक माहिती, पायाभूत सुविधा निर्माण करून आणि एकूणच पर्यटनासह सेवा अनुभव, मैत्रीपूर्ण, सुरक्षित आणि अ एक स्वागत.
----------	---

विशिष्ट पात्रता निकष	1.गावात किमान १ असावा पर्यटकांसाठी निवास युनिट कॅटरिंग विशेष गरजांसह. 2.गावासाठी सोयी असायला हव्यात अपंग, ज्येष्ठ नागरिक, मुले इ.
-------------------------	--

(viii). सर्वोत्तम पर्यटन गावे - समुदाय आधारित पर्यटन.

व्याख्या	समुदाय आधारित पर्यटन खेडे गाव आहे जिथे बहुसंख्य समाज आहे पर्यटन उपक्रम आणि फायदे देखील तितकेच सामायिक केले जातात समुदाय
विशिष्ट पात्रता निकष	1.गावात किमान 75% असणे आवश्यक आहे पर्यटनात गुंतलेला समुदाय. 2.गावाने लाभाचे वाटप करावे समाजातील पर्यटन.

(ix). सर्वोत्तम पर्यटन गावे – साहसी पर्यटन

व्याख्या	ज्या गावात साहसी उपक्रम आहेत पर्यटन उत्पादनाचा एक प्रमुख प्रकार.
विशिष्ट पात्रता निकष	1.गावात किमान एक असावे एक प्रमुख प्रकार म्हणून साहसी क्रियाकलाप पर्यटकांचे आकर्षण. 2.किमान 50% लोक हे म्हणून गुंतलेले आहेत सेवा प्रदाता पासून असावे स्थानिक समुदाय

(x). सर्वोत्तम पर्यटन गावे - सर्वात स्वच्छ गाव

व्याख्या	स्वच्छ गाव म्हणजे समुदाय किंवा सेटलमेंट जे उच्च मानक राखते संपूर्ण स्वच्छता आणि स्वच्छता भौतिक पर्यावरण.
विशिष्ट पात्रता निकष	1.गाव १०० टक्के खुले असावे शौचमुक्त. 2. गावात कचरा असावा त्याच्या किमान 90% व्यवस्थापन प्रणाली घन आणि द्रव कचरा.

(xi). सर्वोत्कृष्ट पर्यटन गावे - अध्यात्मिक आणि निरोगीपणा

व्याख्या	अध्यात्मिक पुरवणारे गावासाठी माघार आणि आयुर्वेदिक उपचार पर्यटनाचा एक प्रकार म्हणून मानसिक आरोग्य उत्पादन
विशिष्ट पात्रता निकष	गावाने प्रमाणपत्र दिले पाहिजे आयुर्वेदिकांसाठी चिकित्सक उपचार

स्पर्धेचे टप्पे

सर्वोत्कृष्ट पर्यटन गाव स्पर्धा तीन टप्प्यात होईल:

- (i). जिल्हा स्तरावर
- (ii). राज्यस्तरीय
- (iii). राष्ट्रीय स्तरावर

अर्ज प्रक्रिया

सर्वोत्कृष्ट पर्यटन गाव स्पर्धेसाठी अर्ज प्रक्रिया खालीलप्रमाणे असेल.

- (i). अर्ज
- (ii). जिल्ह्याद्वारे पुनरावलोकन आणि मूल्यमापन
- (iii). प्रत्येक जिल्ह्यातून सर्वोत्तम तीन पर्यटन गावांची निवड
- (iv). राज्य स्तरावर पुनरावलोकन आणि मूल्यमापन
- (v). प्रत्येक राज्यातून सर्वोत्तम तीन पर्यटन गावांची निवड
- (vi). राष्ट्रीय स्तरावर पुनरावलोकन आणि मूल्यमापन
- (vii). विविध श्रेणींमध्ये सर्वोत्तम पर्यटन गावांची घोषणा